

Alegat 90. !

Sprawozdanie

komisji budżetowej o podniesieniu etatu urzędników i służ
Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 12. września 1878 przekazał Wysoki Sejm komisji budżetowej przedło-
żenie Wydziału krajowego względem podniesienia etatu urzędników i służ, systemizowanego przy Wy-
dziale krajowym.

Już w r. 1875 żądał Wydział krajowy podniesienia etatu urzędników, uzasadniając swój
wniosek tem, że ustawą z dnia 18. lutego 1875. Wydziałowi krajowemu najwyższy nadzór nad ma-
jątkami gmin i zakładów gminnych poruczono, że przeto do załatwienia czynności, z taką kontrolą
nad majątkami gminnymi połączonych, niezbędnem jest powiększenie liczby urzędników w dziale kon-
ceptowym o 2 sekretarzy, a w dziale rachunkowym o 4 adjunktów.

Komisya administracyjna, którój ów wniosek przekazano, oświadczyła w sprawozdaniu z dnia
28. kwietnia 1875., że jakkolwiek kontrola nad majątkami gmin jest pierwszorzędnym obowiązkiem re-
prezentacyi kraju, a względnie Wydziału krajowego, — to jednak spodziewać się należy, że Wydział
krajowy, pomimo wejścia w życie ustawy z dnia 18. lutego 1875., nie będzie potrzebował wysłać
komisye na miejsce częściej, jak dotąd; że wreszcie Wydział krajowy mógłby wysłać do kontrolowa-
nia gospodarstwa gmin nie koniecznie własnych urzędników, lecz także inne osoby z rachunkowością
i manipulacją kasową obeznane. Zauważyła dalej ówczesna komisya administracyjna, że żądane pod-
niesienie etatu urzędników wtedy dopiero byłoby usprawiedliwionem, gdyby się okazało, że ustawa
z dnia 18. lutego 1875. zmusza Wydział krajowy do częściej wysyłania komisji na miejsce, ce-
lem nadzorowania majątków gmin i zakładów gminnych, tudzież że używanie do tych komisji osób
fachowych z po za grona urzędników Wydziału krajowego, za osobnem wynagrodzeniem, nie może do-
starczyć sił odpowiednich.

Z tych powodów komisya administracyjna nie zgodziła się na wspomniany wniosek Wy-
działu krajowego, w skutek czego ten wniosek nie został przez Wysoki Sejm przyjęty.

Jak świadczy przedłożony Wysokiemu Sejmowi przez Wydział krajowy wykaz komisji, delegowanych z powodu wykonywania nadzoru nad majątkami gmin i powiatów (alegat sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 30. lipca 1878. l. 29680 o podniesienie etatu) okazało się już dowodnie, że ustawa z dnia 18. lutego 1875. rzeczywiście zmusza Wydział krajowy do coraz częściejszego wysyłania komisji tak dalece, iż porównując dotyczące cyfry z roku 1877. z cyframi z roku 1876. widzimy podwojenie się tej czynności.

Lecz Wydział krajowy, nie mając dostatecznych sił, ograniczał ingerencyę swoją najczęściej do takich wypadków, w których wysłanie komisji w skutek żądania reprezentacji powiatowej, próśby członków gminy, wezwania c. k. rządu lub też sądu, było niezbędnem. W takich wypadkach zaś delegowanie komisji i zbadanie gospodarstwa gminnego najczęściej ten tylko miało skutek, że winnych ukarano, majątek gminny uporządkowano i nowej reprezentacji w zarząd oddano, lecz szkody majątkowi gminnemu już wyrządzonej niepodobna było wynagrodzić. Wydział krajowy żąda zatem pomnożenia etatu urzędników o tyle, aby nie był zmuszonym ograniczać swoją ingerencyą tylko do wypadków, gdzie nadużycia w administracji gminnych majątków już dokonane zostały, lecz aby mógł przynajmniej w pewnym szeregu lat przeprowadzić kontrolę stanu i administracji majątków wszystkich gmin miejskich.

Komisja budżetowa, uznając w zupełności potrzebę takiej kontroli nad majątkami gmin miejskich, bezpośrednio przez Wydział krajowy wykonywanej, przypomina, co już w dotyczącem sprawozdaniu Wydziału krajowego było przytoczonym, że zjazd burmistrzów w roku 1874. oświadczył się również za wykonywaniem takiej kontroli przez Wydział krajowy.

Wiadomo też powszechnie, że Wydziały powiatowe, które do kontroli nad majątkami gminnymi w pierwszym rzędzie są powołane, niemogą swemu zadaniu podołać nawet co się tyczy gmin wiejskich. Wykonywanie takiej kontroli nad majątkami gminnymi w ogóle nie jest możebnem inaczej, jak przez osobę fachową a płatną. Wydziały powiatowe więc, chcąc poruczyć kontrolowanie majątków gminnych przyjętemu w tym celu urzędnikowi, muszą wydatki dotyczące wstawić w budżet powiatu i zażądać od Rady powiatowej uchwalenia odpowiedniego dodatku do podatków, co oczywiście zbyt często spotka nieprzewycięzoną opozycyą w Radzie powiatowej.

Lecz nawet te Wydziały powiatowe, które kontrolę nad majątkami gmin wiejskich skutecznie wykonują, najczęściej nie mogą temu podołać względem gmin miejskich, które zwykle posiadają majątek znaczniejszy i prowadzą administracyę tak rozgałęzioną, że przeprowadzenie kontroli rzeczywistę wymaga nietylko dłuższego czasu, ale także fachowych wiadomości, których nikt od osób zajmujących się kontrolą majątków gmin wiejskich, wymagać nie może.

Niepodobna wreszcie pominąć milczeniem i tój okoliczności, że w miastach częstokroć też same osoby są zarazem członkami zwierzchności gminnej i członkami wydziału powiatowego, że zatem w takich wypadkach nadzór Wydziału powiatowego nad majątkiem miasta jest tylko pozorny.

Konstatuje też wspomniane na wstępie sprawozdanie Wydziału krajowego, że Wydziały powiatowe coraz częściej żądają od Wydziału krajowego zesłania komisji, celem skontrolowania gminnych majątków w miastach i miasteczkach, Wydział krajowy zaś dla braku sił, często nie mógł uwzględnić takich żądań.

Gdy zaś dotychczasowa działalność Wydziału krajowego w tym kierunku nietylko wykazała w wielu wypadkach nieprawidłowy tok administracji majątków gminnych, ale nawet wykryła mnogie a znaczne nadużycia; — gdy zatem dotychczasowy brak dostatecznej kontroli nad majątkami gmin nietylko majątki gminne o nader wielkie straty przyprawia, ale nadto dozwala szerzyć się bezkarnie demoralizacji, wynikającej z takich nadużyć; przeto jest obowiązkiem reprezentacji kraju dać Wydziałowi krajowemu środki, do skutecznego wykonania nadzoru nad majątkami gmin niezbędne.

Oprócz tej działalności Wydziału krajowego, której szersze rozwinięcie jest konieczne, zakres czynności Wydziału krajowego rozszerza się także w innych kierunkach, co wymaga pomnożenia sił pracujących.

Już wzmagająca się corocznie liczba podań wskazuje, że czynność w Wydziale krajowym nieustannie się pomnaża. Wiadomo też Wysokiemu Sejmowi, że od r. 1874, w którym ostatnie podniesienie etatu nastąpiło, liczne a ważne weszły w zakres urzędowania Wydziału krajowego, jak np. sprawy funduszków szkół ludowych, szkoły rolnicze, szkoła gospodarstwa lasowego, sprawy przemysłu domowego, budowa gmachu sejmowego, wreszcie wykupno propinacyi.

Komisya budżetowa, zbadawszy dokładnie stan obecnych sił biórowych, jakimi Wydział krajowy rozporządza, tudzież sposób użycia tych sił, po zasięgnięciu szczegółowych wyjaśnień, przekonała się, że podniesienie etatu urzędników Wydziału krajowego jest niezbędnem, a to:

I. W oddziale konceptowym.

W obec ciągle pomnażającej się czynności okazało się koniecznem jednemu urzędnikowi konceptowemu poruczyć funkcję sekretarza prezydyalnego, któryby przeglądał akta, przedłożone do aprobaty, tudzież prowadził protokół obrad Wydziału krajowego.

Do departamentu spraw gminnych potrzeba koniecznie dodać jednego wyższego urzędnika konceptowego, celem umożliwienia skutecznej kontroli nad majątkami gminnymi.

W departamencie szkół, fundacyi i spraw osobistych, gdzie przydzielono także sprawę budowy gmachu sejmowego, pracuje obecnie tylko jeden urzędnik, chociaż zawsze w tym departamencie co najmniej dwóch urzędników konceptowych było zajętych.

Niemniej też dla departamentu spraw kultury krajowej i finansów, którego agenda się wzmagają, pomnożenie sił biórowych byłoby potrzebnem.

Zważywszy, że czynność sekretarza prezydyalnego może być poruczoną tylko urzędnikowi rutynowanemu, obznajomionemu z ogółem spraw, w Wydziale krajowym traktowanych;

że do kontroli nad majątkiem gmin Wydział krajowy może użyć również tylko wytrawnego urzędnika konceptowego;

że wreszcie rzeczywistą pomocą przy załatwianiu innych spraw powyżej wymienionych, może być także tylko urzędnik już wyrobiony, jednak nie koniecznie zajmujący wyższą już posadę;

komisya budżetowa uchwaliła przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o pomnożenie etatu urzędników Wydziału krajowego o dwóch sekretarzy i jednego koncepistę.

II. W oddziale rachunkowym.

Etat urzędników oddziału rachunkowego podniesionym został w r. 1874 o 10 asystentów, lecz od tego czasu wzmożła się czynność w tym oddziale nadzwyczajnie.

W sprawach kontroli majątków gminnych — urzędnicy oddziału rachunkowego mają bardzo wiele do czynienia, jak to wykazano szczegółowo w sprawozdaniu Wydziału krajowego, na wstępie wspomnianem.

Sprawy szupasowe spowodowały utworzenie osobnego biura w oddziale rachunkowym; ten sam skutek miało zaprowadzenie własnego zarządu w szpitalach krakowskich.

Fundusz szkół normalnych, fundusze szkół ludowych, pomnażające się corocznie fundusze stypendyjne i dobroczynne, coraz więcej dają do czynienia.

W r. 1875. otwarto zakład dla obłąkanych na Kulparkowie, co znowu wiele czynności oddziałowi rachunkowemu przysporzyło.

W funduszu drogowym corocznie wzmagają się czynności, z powodu budowy nowych dróg; również rosną agenda w dziale szpitalnym, z powodu objęcia kontroli nad szpitalami prowincjonalnymi, i wzmagającej się liczby chorych.

Wreszcie sprawy funduszu propinacyjnego wymagają również utworzenia odrębnego biura.

Propozycja Wydziału krajowego o pomnożenie etatu urzędników oddziału rachunkowego o 4 adjunktów, uwzględnia tylko nieuchronną potrzebę, a komisya budżetowa zgadza się zupełnie na ten wniosek zauważając, że w innych krajach monarchii austriackiej wydatki na oddziały rachunkowe przy najwyższych władzach autonomicznych są daleko większe, aniżeli w naszym kraju.

III. W oddziale manipulacyjnym.

Przedłożone przez Wydział krajowy wykazy przekonują dowodnie, jak dalece powiększa się czynność tego oddziału — w skutek czego potrzebnem jest systemizowanie osobnej posady ekspedytora, któremu poruczonoby kierownictwo i nadzór ekspedytury.

Komisya budżetowa zgadza się na to żądanie; — gdy jednak przez to podwyższenie etatu stanie się możliwem zmniejszenie liczby dyurnistów oddziału manipulacyjnego przeto komisya uwzględni to przy dotyczącej pozycji budżetu.

Potrzebę systemizowania jednej posady woźnego również komisya uznaje.

Komisya budżetowa wnosi zatem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Pomnaża się
 - a) etat urzędników konceptowych Wydziału krajowego o dwóch sekretarzy i jednego koncypistę; — tudzież
 - b) etat urzędników rachunkowych Wydziału krajowego o czterech adjunktów — z płacami i emolumentami, unormowanymi w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874.
2. Ustanawia się przy Wydziale krajowym :
 - a) posada Ekspedytora z płacą 1300 złt., dodatkiem aktywalnym 270 złt. i dodatkiem pięcioletnim 160 złt. rocznie; — i
 - b) posada woźnego z płacą i emolumentami wyrażonemi w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874. r.
3. Urzędnikom i słudze na powyższe posady powołanym, przysłuża charakter urzędników krajowych i sługi krajowego, niemniej też mają oni prawa i obowiązki wymienione w ustanowie służby krajowej i w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874. r.

We Lwowie, dnia 28. września 1878. r.

Przewodniczący:
H. Wodzicki.

Sprawozdawca:
Dr. Skałkowski.